

Skjøtselplan for Skardalen 04, slåttemark

Kåfjord kommune, Troms fylke

Gunn-Anne Sommersel

Skjøtselplan for Skardalen 04, slåttemark

Kåfjord kommune, Troms fylke

Ecofact rapport: 238

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Sommersel. G.-A. 2012. Skjøtselplan for Skardalen 04, slåttemark. Kåfjord kommune, Troms fylke. Ecofact rapport 238, 15 s.
Nøkkelord:	Utvalgt kulturlandskap, sjøsamisk, frisk fattigeng, frisk næringsrik gammeleng
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-236-3
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Troms
Prosjektleder hos Ecofact:	Gunn-Anne Sommersel
Samarbeidspartnere:	
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Forside:	Skardalen 03 på oversiden av ”Riksveg 50” har ikke vært slått på 10 år . Høyet på hesjene er hentet fra en annen lokalitet. Foto: Gunn-Anne Sommersel

www.ecofact.no

INNHold

1	GENERELL DEL	1
1.1	SLÅTTEMARKSUTFORMINGER I NORD NORGE	1
1.2	GENERELLE RÅD VED SKJØTSEL OG RESTAURERING AV VERDIFULLE SLÅTTEMARKER	2
1.2.1	<i>Skjøtsel</i>	2
1.2.2	<i>Restaurering</i>	2
2	SPESIELL DEL	5
2.1	SØKBARE EGENSKAPER (FOR NATURBASE).....	5
2.2	OMRÅDEBESKRIVELSE (FOR NATURBASE OG SOM GRUNNLAG FOR SKJØTSELSPLANEN).....	5
2.2.1	<i>Innledning</i>	5
2.2.2	<i>Beliggenhet og naturgrunnlag</i>	5
2.2.3	<i>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper</i>	6
2.2.4	<i>Artsmangfold</i>	6
2.2.5	<i>Bruk, tilstand og påvirkning</i>	7
2.2.6	<i>Fremmede arter</i>	7
2.2.7	<i>Kulturminner</i>	7
2.2.8	<i>Skjøtsel og hensyn</i>	7
2.2.9	<i>Del av helhetlig landskap</i>	7
2.2.10	<i>Verdibegrunnelse</i>	7
2.3	SKJØTSELSPLAN	8
2.3.1	<i>Mål</i>	8
2.3.2	<i>Aktuelle tiltak</i>	9
2.3.3	<i>Utstyrsbehov</i>	9
2.3.4	<i>Oppfølging</i>	10
3	KILDER	11
4	ORTOFOTO/KART	12
5	ARTSLISTE	14

1 GENERELL DEL

(Hentet fra mal for skjøtselplaner utformet av DN)

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). De fleste jordvannsmyrene i Norge har tidligere vært slått, men myrslåtten opphørte i stor grad alt for lenge siden og forekom bare noen få steder fram til slutten av 1950-årene. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksopper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest artsmangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historien har de vært, og vil også i framtiden være, viktige ”levende genbanker”. I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

1.1 Slåttemarksutforminger i Nord Norge

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Nord-Norge og dermed gir denne regionen et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Nordland finnes fine dunhavreenger med forekomst av bl.a. rødflangre, brudespore, vill-lin, harerug, fjellfrøstjerne og jåblom på skjellsand. Slik eng er tidligere registrert

bl.a. på Kjerringøy, Bodø kommune. Ved Kvarv i Sørfold fantes en annen utforming av dunhavreeng med arter som gulmaure, gjeldkarve og småengkall (Norderhaug 1988). Boreal slåtteeng (G7) finnes også i Nord-Norge, men her mangler sørlige arter (Fremstad & Moen 2001). Artsrike kalkenger finnes bl.a. på Skogsholmen i Vega kommune. Skogstorkenebb-ballblomeng (G13) er karakteristiske for Nord-Norge og tidligere registrert bl.a. ved Jarfjorden i Finnmark med forekomst av bl.a. flere marikåpearter, sølvbunke, fjelltimotei, hvitbladtistel, gulaks, ryllik, småengkall og harerug (Norderhaug 1988). Enger med et spesielt artsinventar er Finnmarksfrøstjerneeng og silkenellikeng (G9) som er registrert i Talvik og Anarjohka i Alta respektive Porsanger, Lebesby, Tana og Sør-Varanger (Alm et al. 1994, Fremstad & Moen 2001). Eksempler i god hevd finnes sannsynligvis ikke lenger, men svakt gjengrodde enger med mye finnmarksfrøstjerne og/eller russkjeks er registrert. Ved Makkenes i Vadsø finnes fine slåttemarklokaliteter som nå beites. Artsrike rester av tidligere slåttemark i tilknytning til sanddynesystemer (dyneeng W2a,b) finnes fortsatt i Nord-Norge bl.a. i Finnmark. De har imidlertid ikke vært i bruk på lang tid (Vibekke Vange pers. medd.).

1.2 Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker

1.2.1 Skjøtsel

Beste måten å skjømte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsformen, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent!

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes/eventuelt hesjes før det fjernes. Bakketørkinga viktig for at frøene til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beitet, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått, men er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må vente seg noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter som til eksempel søstermarihånd er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

1.2.2 Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltakene er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteeenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstrær må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egne steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær og brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskudd, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet nedenfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre somre må de døde trærne fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødurt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med ljå eller krattrydder. Eventuelle felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregnen med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DN's hjemmesider:
<http://www.dirnat.no/content/1916/>

2 SPESIELL DEL

2.1 Søkbare egenskaper (for naturbase)

Navn på lokaliteten Skardalen 04		Kommune Kåfjord	Områdenr. 194010053
ID i Naturbase Deler av BN00069980	Registrert i felt av: Gunn-Anne Sommersel		Dato: 26./27.07.2012
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) 1992 – Jenny Mikalsen Nordberg 2011 – Gunn-Anne Sommersel (Ecofact AS) og Iulie Aslaksen			Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:
Hovednaturtype (% andel): D01 – Slåttemark (100%) Tilleggsnaturtyper:		Utforminger (% andel): D0104 – Frisk fattigeng (30%) D0114 - Frisk næringsrik "gammeleng" (70%)	
Verdi (A, B, C): B (viktig)	Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) Ingen			
Stedkvalitet	Tilstand/Hevd	Bruk (nå):	
< 20 m	X	God	Slått
20 – 50 m		Svak	Beite
50-100 m		Ingen	X
> 100 m		Gjengrodd	Gjødsling
		Dårlig	Lauving
		Vegetasjonstyper:	
		G4 - Frisk fattigeng	
		G14 - Frisk næringsrik "gammeleng"	

2.2 Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

2.2.1 Innledning

Kartleggingen er gjort i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplan for lokaliteten. Området er tidligere kartlagt av Jenny Mikalsen Nordberg i 1992, i forbindelse med den nasjonale registreringen av kulturlandskap gjort i første halvdel av 1990-tallet. I tillegg gjorde Gunn-Anne Sommersel og Iulie Aslaksen en befaring i forbindelse med kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet i Skardalen i 2011. Årets kartlegging vil erstatte disse undersøkelsene.

2.2.2 Beliggenhet og naturgrunnlag

Skárfvággi/Skardalen er ei lita sjøsamisk bygd mellom Manndalen og Kåfjordbotn i Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune. Det er Troms fylkes utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Her har vært drevet både jordbruk, fiske og reindrift. Siden området er nokså bratt, har driftsformen vært mer eller mindre tradisjonell helt opp til i dag. Eiendommene er lange og smale, og går fra fjæra og opp mot fjellet. Nedenfor veien fins naust og sjøboder, på oversida ligger bolighus og fjøs på rekke. Lenger opp i lia, i området mellom innmark og utmark står sommerfjøsene og høysjåer.

Den avgrensede lokaliteten ligger i Luokta, NV for elva Rássejohka, og er en del av et nedlagt gårdsbruk i lia ovenfor E6. Avgrensningen følger oversiden av den gamle ferdsselsveien ("Riksveg 50"), går opp langs elva, svinger ut rundt noen gjenvokste områder med bringebærkratt og skog for deretter å følge innmarksgjerdet i overkant

og nedover igjen mot gårdshusene. Også her gjør avgrensningen en sving utenom noen forsumpede, gjengrodde partier.

Hovedbergarten i området er glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og amfibolitt. Amfibolitt og glimmerskifer kan være næringsrike. Imidlertid er det flere andre forhold som også er med å avgjøre hvor lett tilgjengelig næringen er for plantene. Løsmassene i lokaliteten er breelavsetninger. Dette er materiale som er transportert og avsatt av breelver, og består av kornstørrelsene sand, grus og små blokker med lite utviklet rundethet. Elveavsetninger har generelt oftest lite tilgjengelige plantenæringsstoffer.

2.2.3 *Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper*

Naturtypen er slåttemark (D01) i en viss grad av gjengroing, men som fortsatt har slåttemarkskvalitetene i behold. Utformingene/vegetasjonstypene er frisk fattigeng (D0104) i nedre deler av enga. Her er en god blanding av urter og gras. Denne delen av enga er skrinn og ser ut til å ha en langsom gjengroingstakt. Den andre delen er frisk næringsrik ”gammeleng” (D0114) som består av høyvokst gras og storvokste urter. Her er bunnen dekket av visne plantedeler, noe som gir en kraftig gjødslingseffekt. I kantene inn mot skogen og elva fins en del innblanding av skogsarter uten at det endrer utformingen.

2.2.4 *Artsmangfold*

I det skrinne området med frisk fattigeng er det småvokste urter og gras som ryllik (*Achillea millefolium*), engkvein (*Agrostis capillaris*), marikåper (*Alchemilla* spp.), fjellgulaks (*Anthoxanthum nipponicum*), smyle (*Avenella flexuosa*), harerug (*Bistorta vivipara*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), rødsvingel (*Festuca rubra*), seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*), engsoleie (*Ranunculus acris*), krypsoleie (*Ranunculus repens*), småengkall (*Rhinanthus minor*) engsyre (*Rumex acetosa*), gullris (*Solidago virgaurea*), grasstjerneblom (*Stellaria graminea*), fjellfiol (*Viola biflora*) og fuglevikke (*Vicia cracca*).

I de fuktigere og mer næringsrike områdene er graden av gjengroing mye større, og her kommer det inn arter som engreverumpe (*Alopecurus pratensis*) som er innsådd, hundekjeks (*Anthriscus sylvestris*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), smårørkvein (*Calamagrostis neglecta*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), enghumleblom (*Geum rivale*), fjellminneblom (*Myosotis decumbens*), timotei (*Phleum pratense*), bringebær (*Rubus idaeus*), høymole (*Rumex longifolius*), skogstjerneblom (*Stellaria nemorum*), stornesle (*Urtica dioica*) og vendelrot (*Valeriana sambucifolia*). Den store bregnen skogburkne (*Athyrium filix-femina*) er også et problem. I tillegg forekommer buskoppslag i utkanten av disse næringsrike områdene bestående av bjørk (*Betula pubescens*), svart/setervier (*Salix myrsinifolia* spp.) begge underarter og krysninger mellom dem, samt rogn (*Sorbus aucuparia*).

2.2.5 *Bruk, tilstand og påvirkning*

Området har vært slått fram til omtrent 2001. Slått har foregått med ljà, men det fantes også to-hjulstraktor fra midten av 70-tallet. I øvre del av denne avgrensningen ble det satt opp nytt utmarksgjerde omtrent på den tida slått opphørte. Slått begynte i midten av juli, med noe sauebeite tidlig på våren. Det har vært brukt noe kunstgjødning på markene etter krigen, og dette fortsatte til man sluttet å holde dyr. Engreverumpe ble sådd inn i enga nokså tidlig.

Deler av enga er i ferd med å gro igjen, stedvis med forsumping som muligens oppstår på grunn av tette dreneringsgrøfter og manglende fordampning av fuktighet siden det ligger tykke matter med visne plantedeler som dekker overflata. Her trengs en del restaureringsarbeid. De resterende delene av enga trenger kun en ekstra runde med fjerning av visne plantedeler og deretter vanlig slått.

2.2.6 *Fremmede arter*

Det ble ikke funnet fremmede arter

2.2.7 *Kulturminner*

Det ble ikke funnet kulturminner innenfor det avgrensede området.

2.2.8 *Skjøtsel og hensyn*

Skjøtsel med sen årlig slått bør snarest settes i gang, det beste er å noen lunde følge tradisjonelt slåttetidspunkt som er i midten av juli og utover. Slåttmaterialet bør tørkes på stedet, gjerne i hesjer, men noen dagers bakketørring gir også resultater. Noe over halvparten av området trenger også en viss innsats med restaurering. Visne plantedeler og etter hvert også slåttmaterialet må fraktes ut av området for å unngå gjødslingseffekt. Gjødsling øker gjengroingstakten, og endrer artsinventaret.

2.2.9 *Del av helhetlig landskap*

Lokaliteten er en del av et helhetlig sjøsamisk kulturlandskap, som stedvis er i drift, med semitradisjonelle metoder.

2.2.10 *Verdibegrunnelse*

Slåttemarka/naturbeitemarka er en del av et helhetlig landskap. Den har beholdt flere av sine opprinnelige kvaliteter selv om den ikke drives lenger. Imidlertid bærer deler av området preg av gjengroing. Dette er sannsynligvis mulig å reversere. Verdien settes derfor til B (viktig).

2.3 Skjøtselsplan

DATO skjøtselsplan:	UTFORMET AV:		FIRMA:	
31.12.2012	Gunn-Anne Sommersel		Ecofact	
UTM 34W 485251, 7712240	Gnr/bnr. 28/3	AREAL (nåværende): 5 daa	AREAL etter evt.restaurering:	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneier/bruker (ev /informant). Før opp tidsperioder, ev datoer. Navn: Per Larsen (representant for Skardalen bygde- og kulturlag), 26. – 27. 07.12.			Type kontakt (befaring, tlf, e-post med mer) Befaring av området sammen Intervju/samtale.	

2.3.1 Mål

Hovedmål for lokaliteten: Det avgrensede området skal brukes som slåtteenng uten gjødsling. Fordelingen av arter bør bli jevnere, med større andel lavvokste urter. Forsumpet jord skal bli mer veldrenert.

Konkrete delmål: Det er ønskelig å fjerne innslaget av gjengroingsarter som hundekjeks, skogørkvein, , bringebær, høymole, stornesle, vendelrot og skogburkne. Buskoppslag bør også fjernes. Slått eller mer intensivt beite bør gjenopptas. Alle avkuttete greiner samt høy/visne plantedeler bør fjernes ut av området etter hver nedskjæring. Materiale som fjernes ut av området kan eventuelt legges i kompost. Dersom man får opp temperaturen i komposten, slik at nedbrytning av røtter og frø blir fullstendig, vil jorda kunne brukes som for eksempel hagejord. Dette etter forslag fra en av grunneierne.

Eventuelt spesifikke mål for delområder:

Delområde 1: I kantene av delområdet er det behov for restaurering ved å fjerne gjengroingsarter minimum to ganger i løpet av sommeren. Dette må sannsynligvis gjentas flere år. I hele delområdet fjernes visne plantedeler som ligger på bakken i løpet av vår/tidlig sommer. Dette gjennomføres kun første sesong av skjøtselsplanperioden. Formålet er å bringe mer lys inn til bunnsjiktet og dermed muliggjøre større grad av spiring av nye planter fra frø som ligger i jorda. I tillegg reduserer det gjødslingseffekten. Ut over dette gjennomføres slått årlig tidligst i midten av juli i hele delområdet.

Delområde 2: Særlig nordvestre del av området trenger drenering. Dreneringskanalene bør åpnes, og om nødvendig bør det graves nye. Her er det spesielt viktig å unngå tunge maskiner som pakker jorda. Visne plantedeler som dekker bakken må også fjernes, dette øker fordampningen, og bidrar til bedre dreneringsforhold, og i tillegg bedrer det spiring av frø i jorda om det kommer mer lys inn i tillegg til at gjødslingseffekten reduseres. Dette delområdet trenger sannsynligvis slått to ganger i løpet av sommeren de første årene, for deretter å gå over til årlig slått som gjennomføres fra midten av juli og utover.

Tilstandsmål arter: Jevn fordeling av arter, og økt andel naturengarter oppnås ved restaurering, og deretter sein slått med hesjing eller bakketørrking av slåttematerialet med påfølgende fjerning av slåttematerialet. Ingen tilførsel av gjødsel.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: Hundekjeks, skogrørkvein, høymole, stornesle, vendelrot og skogburkne skal hindres med slått minimum to ganger pr sommer de første årene. Bringebær og buskoppslag av bjørk, vier og rogn ryddes jevnlig.

2.3.2 Aktuelle tiltak

Generelle tiltak:	Prioritering (år)	Ant daa og kostnad/daa	Kontroll: (Dato)
<p><u>Rydding av bringebærkratt og vierbusker i kantene</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Ryddes best manuelt med motorryddesag, motorsag, busksaks og/eller ryddekniv. Arbeidet kan gjerne utføres seinhøstes på frossen mark. Buskene kappes så lavt som mulig Avfallet må ikke bli liggende, men fjernes ut av området for å unngå gjødslingseffekt. 	2013	ca 0,1 daa	
<p><u>Slått to ganger i sesongen</u> bør gjennomføres de første årene.</p> <ul style="list-style-type: none"> I delområde 1 gjelder dette storvokste planter i kantene, i delområde 2 gjelder det hele området. Første slått gjøres tidlig, og før de høyvokste urtene har rukket å sette frø. Det beste er å slå nokså høyt opp slik at de mer småvokste urtene ikke blir slått før i andre runde. 	2013-2016	ca 4 daa	
<p><u>Fjerne gamle visne plantedeler</u> som dekker jordbunnen samtidig med første slått i sesongen</p> <ul style="list-style-type: none"> Det beste er å bruke rive. Tungt maskineri må ikke brukes. Tohjulstraktor med rive kan brukes 	2013	ca 3,6 daa	
<p><u>Årlig slått</u> uten bruk av tunge maskiner. Tohjulstraktor med slåttekriver kan kanskje brukes. Unngå redskaper som sliter av/fliser opp plantene.</p> <ul style="list-style-type: none"> Slåttetidspunkt etter midten av juli Bakketørrking eller hesjing av høyet For å unngå gjødslingseffekt må høyet fjernes etter tørrking Unngå gjødsling Unngå beite (annet enn med hest under restaureringsfasen) Unngå traktor eller liknende tungt redskap som komprimerer jorda. 	Fra 2016	ca 5 daa	
<p>Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: Åpne gamle dreneringsgrøfter i delområde 2</p>	2013		
<p>Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:</p>			

2.3.3 Utstysrbehov

- Utstyr til slått: Tohjulstraktor med slåttekriver og rive. Ved hesjing trengs staur og streng.
- Rydding av busker: Ryddesag eller liknende

2.3.4 Oppfølging

Skjøtselsplanen bør evalueres innen 5 år

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Ingen slike behov

Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.			

3 KILDER

Direktoratet for naturforvaltning (2007): *Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Fremstad, E. (1997). Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 1-279.

Norberg, M.-B. E., inkludert deler av rapport skrevet av Jenny Mikalsen (1995). Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms, 22 utvalgte områder. Registreringer 1992 – 1994. Rapport nr. 59. Fylkesmannen i Troms, Miljøvern avdelingen.

Norderhaug, A., Austad, I. og Hauge, L. (red.) (1999). *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker*. Landbruksforlaget. (Internettutgave: www.dirnat.no).

Sommersel, G.-A. (2012). Skárfvággi/Skardalen i Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune. Kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet. Ecofact rapport 158. 23 s.

Sveen, S.B., Sjølie, R. & Brattland, C. (2012). Skárfvággi/Skardalen. Utvalgt kulturlandskap i jordbruket, Troms fylke. Rapport om samiske kulturminner og kulturmiljøer. Sametinget. 42 s.

4 ORTOFOTO/KART

Figur 1. Lokalitet 04 i Skardalen/Skårfvåggi er avmerket med grønt. Lokaliteten er delt i to delområder, hvor delområde 1 har utformingen frisk fattigeng (D0104) og delområde 2 har utformingen frisk næringsrik "gammeleng" (D0114). Innskutt bilde viser lokalitetens plassering i bygda, merket med rødt.

Figur 2. Eldre foto fra bygda Skardalen/Skårfvåggi som viser at lokalitet 04(se rød ring) er en gammel slåttemark, og at det ble brukt hesjer for å tørke høyet. (Foto: Ukjent)

Figur 3. Slåttemark med utforming frisk fattigeng (D0104) i delområde 1, lokalitet 04 i Skardalen/Skårfvåggi, Kåfjord kommune. (Foto: Gunn-Anne Sommersel).

Figur 4. Slåttemark med utforming frisk næringsrik "gammeleng" (D0114) i delområde 2, lokalitet 04 i Skardalen/Skårfvåggi, Kåfjord kommune. (Foto: Gunn-Anne Sommersel).

5 ARTSLISTE

Vitenskapelig navn	Norsk navn
<i>Achillea millefolium</i>	Ryllik
<i>Agrostis capillaris</i>	Engkvein
<i>Alchemilla</i> sp.	Marikåpe
<i>Alopecurus pratensis</i>	Engreverumpe
<i>Anthoxanthum nipponicum</i>	Fjellgulaks
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Hundekjeks
<i>Athyrium filix-femina</i>	Skogburkne
<i>Avenella flexuosa</i>	Smyle
<i>Betula pubescens</i>	Bjørk
<i>Bistorta vivipara</i>	Harerug
<i>Calamagrostis neglecta</i> ssp. <i>neglecta</i>	Smårørkvein
<i>Calamagrostis phragmitoides</i>	Skogrørkvein
<i>Campanula rotundifolia</i>	Blåklokke
<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>	Skrubbær
<i>Chamerion angustifolium</i>	Geitrams
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Sølvbunke
<i>Dryopteris expansa</i>	Sauetelg
<i>Equisetum arvense</i>	Åkersnelle
<i>Festuca rubra</i>	Rødsvingel
<i>Filipendula ulmaria</i>	Mjødurt
<i>Galeopsis tetrahit</i>	Kvassdå
<i>Geranium sylvaticum</i>	Skogstorkenebb
<i>Geum rivale</i>	Enghumleblom
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Fugletelg
<i>Myosotis decumbens</i>	Fjellminneblom
<i>Phegopteris connectilis</i>	Hengeving
<i>Phleum pratense</i>	Timotei
<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>alpigena</i>	Seterrapp
<i>Ranunculus acris</i>	Engsoleie
<i>Ranunculus repens</i>	Krypsoleie
<i>Rhinanthus minor</i> s.l.	Småengkall
<i>Rubus idaeus</i>	Bringebær
<i>Rumex acetosa</i>	Engsyre
<i>Rumex longifolius</i>	Høymol
<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>borealis</i>	Setervier
<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>myrsinifolia</i>	Svartvier

Vitenskapelig navn	Norsk navn
<i>Solidago virgaurea</i>	Gullris
<i>Sorbus aucuparia</i>	Rogn
<i>Stellaria graminea</i>	Grasstjerneblom
<i>Stellaria nemorum</i>	Skogstjerneblom
<i>Taraxacum</i> sp.	Løvetann
<i>Trientalis europaea</i>	Skogstjerne
<i>Urtica dioica</i>	Stornesle
<i>Valeriana sambucifolia</i>	Vendelrot
<i>Vicia cracca</i>	Fuglevikke
<i>Viola biflora</i>	Fjellfiol
